

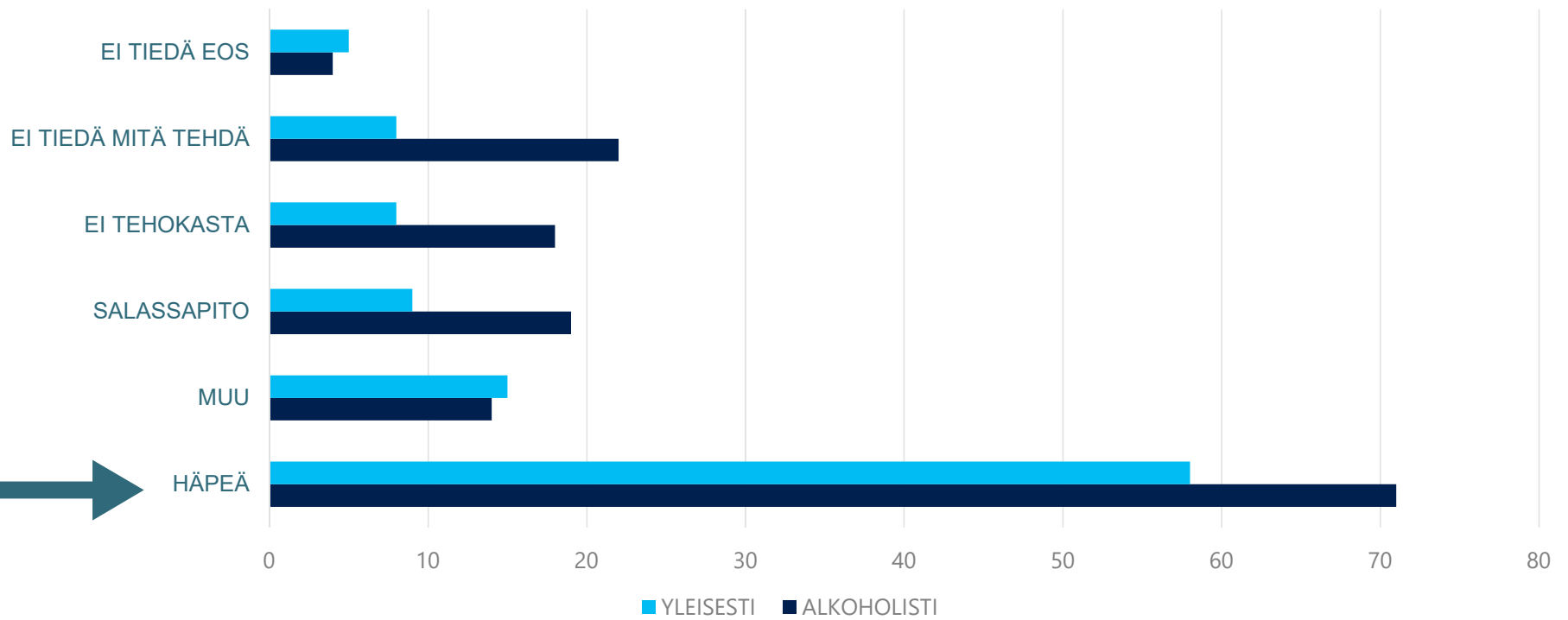

Keskustelu päihdeohjelman kehityksestä ja koulutuksesta

Lähitapiola 2019

Miksi alkoholismiin ei haeta apua?

KANTAMO

Kyselytutkimus suomalaisille alkoholismista

Syyskuu 2018

POHJOISRANTA

Burson•Marsteller

Kyselyn taustat

- Kansalaiskysely toteutettiin Bilendi Oy:n verkkopaneelissa syyskuussa 2018.
- Kyselyyn vastasi 1 000 18–70-vuotiasta suomalaista.
- Lähtöotos on iältään, sukupuoleltaan ja alueellisesti kansallisesti edustava.
- Kyselyssä kartoitettiin suomalaisten mielipiteitä, kokemuksia ja asenteita alkoholismiin liittyen.
- Tutkimuksen suunnitteli Pohjoisranta Burson-Marsteller yhdessä Kantamon kanssa.

Tausta	n	%
Mies	501	50,1
Nainen	497	49,7
Muu	2	0,2
En halua sanoa	0	0,0
Total	1000	100,0
18 - 24 vuotta	126	12,6
25 - 34 vuotta	186	18,6
35 - 44 vuotta	177	17,7
45 - 54 vuotta	197	19,7
55 - 64 vuotta	200	20,0
65 - 70 vuotta	115	11,5
Total	1000	100,0
Itä-Suomi	102	10,2
Etelä-Suomi	428	42,8
Länsi-Suomi	352	35,2
Lappi	118	11,8
Total	1000	100,0

75 % suomalaisista on kohdannut alkoholiin
liittyviä ongelmia lähipiirissään.

(Lähde: Kansalaiskysely suomalaisille alkoholismista, syksy 2018, Kantamo & Pohjoisranta Burson-Marsteller)

48 % alkoholiin liittyviä ongelmia lähipiirissään
kohdanneista kokee, ettei apua ole riittävästi tarjolla
alkoholiongelmaiselle itselleen tai läheisille.

(Lähde: Kansalaiskysely suomalaisille alkoholismista, syksy 2018, Kantamo & Pohjoisranta Burson-Marsteller)

POHJOISRANTA

Burson•Marsteller

80 % apua saaneista kokee, ettei avusta ole ollut hyötyä tai ei tiedä onko avusta ollut hyötyä.

(Lähde: Kansalaiskysely suomalaisille alkoholismista, syksy 2018, Kantamo & Pohjoisranta Burson-Marsteller)

Joka kolmas kokee, että ongelmaa on vaikea ottaa puheeksi ja joka neljännen mielestä häpeä ongelman ympärillä on liian suuri.

(Lähde: Kansalaiskysely suomalaisille alkoholismista, syksy 2018, Kantamo & Pohjoisranta Burson-Marsteller)

POHJOISRANTA

Burson•Marsteller

A person with blonde hair, wearing a blue shirt, is standing in a field at dusk. The background is a blurred landscape with trees and a dark sky. A semi-transparent teal box is overlaid on the image, containing white text.

80 % hoitoon ohjauksesta perustuu ruotsalaisen tutkimuksen mukaan läheisen, työkaverin tai esimiehen ohjaukseen.

A person with blonde hair is seen from the back, standing in a field. A semi-transparent teal box is overlaid on the image, containing white text. The background is a blurred landscape with trees and a field under a dark sky.

Alkoholiriippuvainen kieltää ongelman
viimeiseen asti, koska se kuuluu sairauden
perusluonteeseen.

Käsitteistöä

Kun puhutaan
päihdepolitiikasta / riskirajoista /
hoidosta:

Päihteidenkäyttö Suomessa

+90% aikuisväestöstä
käyttää alkoholia

Alkoholi

Kohtuukäyttäjä

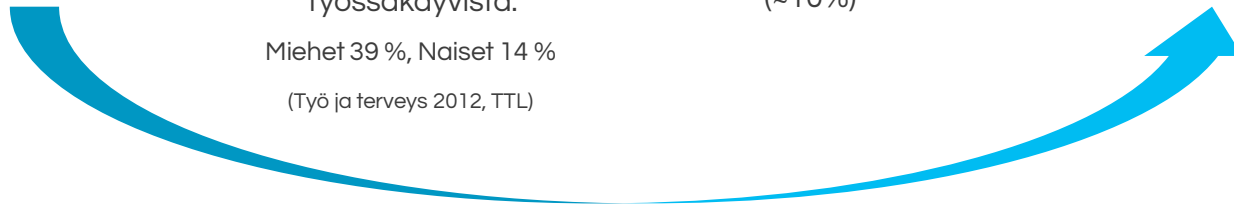
Suurkuluttaja

~~Alkoholisti~~

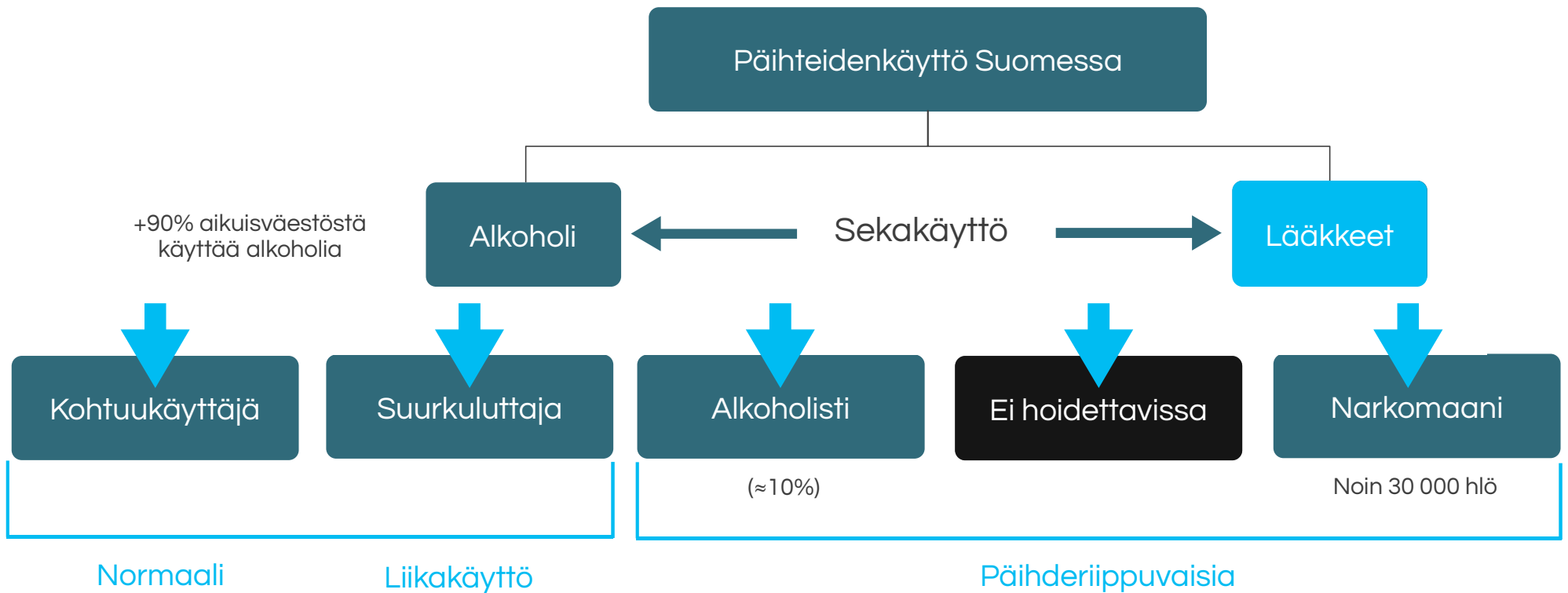
Rappioalkoholisti

Työssäkäyvistä:
Miehet 39 %, Naiset 14 %
(Työ ja terveys 2012, TTL)

(≈10%)

Käsitteistöä

Alkoholin haitallinen käyttö

Suomessa käytössä olevan ICD10-tautiluokituksen kriteerit:

- Ruumiillinen tai mielenterveydellinen haitta
- Diagnoosin asettamisen edellytyksenä on käyttäjälle aiheutunut todellinen mielenterveyden tai ruumiillisen terveyden vaurio
- Sosiaalisesti paheksuttavat seuraukset kuten pidätykset eivät sinänsä ole haitallista käyttöä

Alkoholin
haitallinen käyttö

Työssäkävivistä:
Miehet 39 %, Naiset 14 %
(Työ ja terveys 2012, TTL)

Alkoholin haitallinen käyttö

Suomessa käytössä olevan ICD10-tautiluokituksen kriteerit:

- Ruumiillinen tai mielenterveydellinen haitta
- Diagnoosin asettamisen edellytyksenä on käyttäjälle aiheutunut todellinen mielenterveyden tai ruumiillisen terveyden vaurio
- Sosiaalisesti paheksuttavat seuraukset kuten pidätykset eivät sinänsä ole haitallista käyttöä

Hoito

Esim. mini-intervention avulla paluu normaalikäyttöön mahdollista.

Työssäkäyvistä:
Miehet 39 %, Naiset 14 %
(Työ ja terveys 2012, TTL)

Päihderiippuvuus

Suomessa käytössä olevan ICD10-tautiluokituksen kriteerit:

- Voimakas tarve tai pakonomainen halu ottaa päihdettä
- Kyky hallita päihteen käytön aloittamista, määrää tai lopettamista on heikentynyt
- Vieroitusoireita päihteen käytön päättyessä tai vähentyessä
- Sietokyky kasvaa
- Käyttö jatkuu huolimatta sen aiheuttamista kiistattomista haitoista, joista käyttäjän voidaan olettaa olevan tietoinen

Päihderiippuvuus

Kuivahumalainen vs Raitis

Kuivahumalainen

- Samojen poikkeavien asenteiden ja juovana aikana ilmenevien käyttäytymismallien jatkumista
- Elämänlaadussa ei tapahdu edistymistä

Raitis

- Vastakohta "kuivalle humalalle"
- Pitää sisällään laadukkaan elämän viettämisen ilman päihteitä
- Raitis alkoholisti kykenee havaitsemaan juovan aikansa epänormaalin käyttäytymisen ja pystyy muuttamaan sitä

Kuivahumalainen vs Raitis

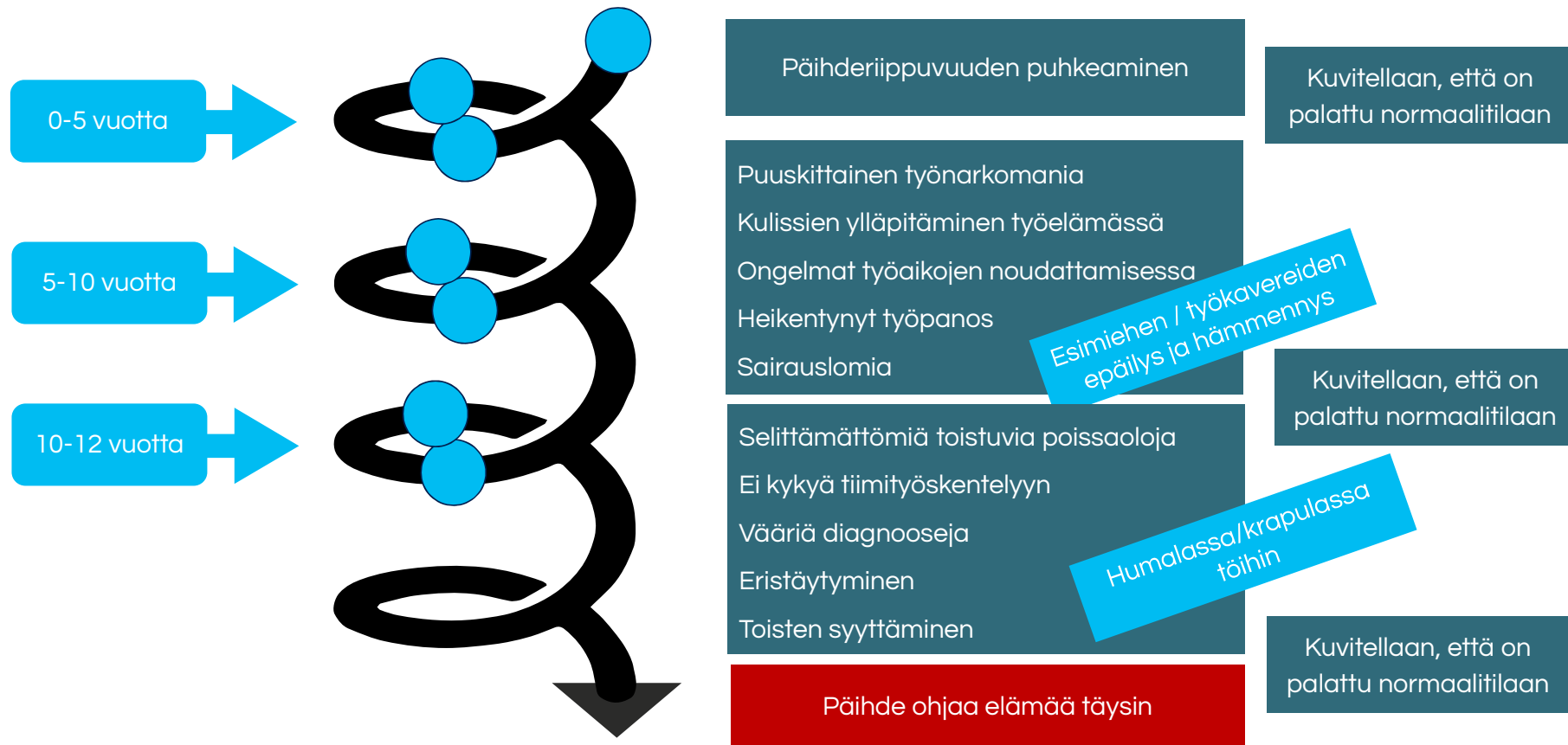
Monet, alkoholisti mukaan lukien, kuvittelevat että juomisen loppuessa normaali tila palaa automaattisesti.

Näin ei ole.

Normaali tila palaa vain, kun alkoholisti raitistuu ja samanaikaisesti muuttaa ajattelunsa ja käytöksensä.

Tämä puolestaan tekee hänestä tasapainoisen ihmisen.

Päihderiippuvuuden eteneminen

Päihderiippuvuus

Suomessa käytössä olevan ICD10-tautiluokituksen kriteerit:

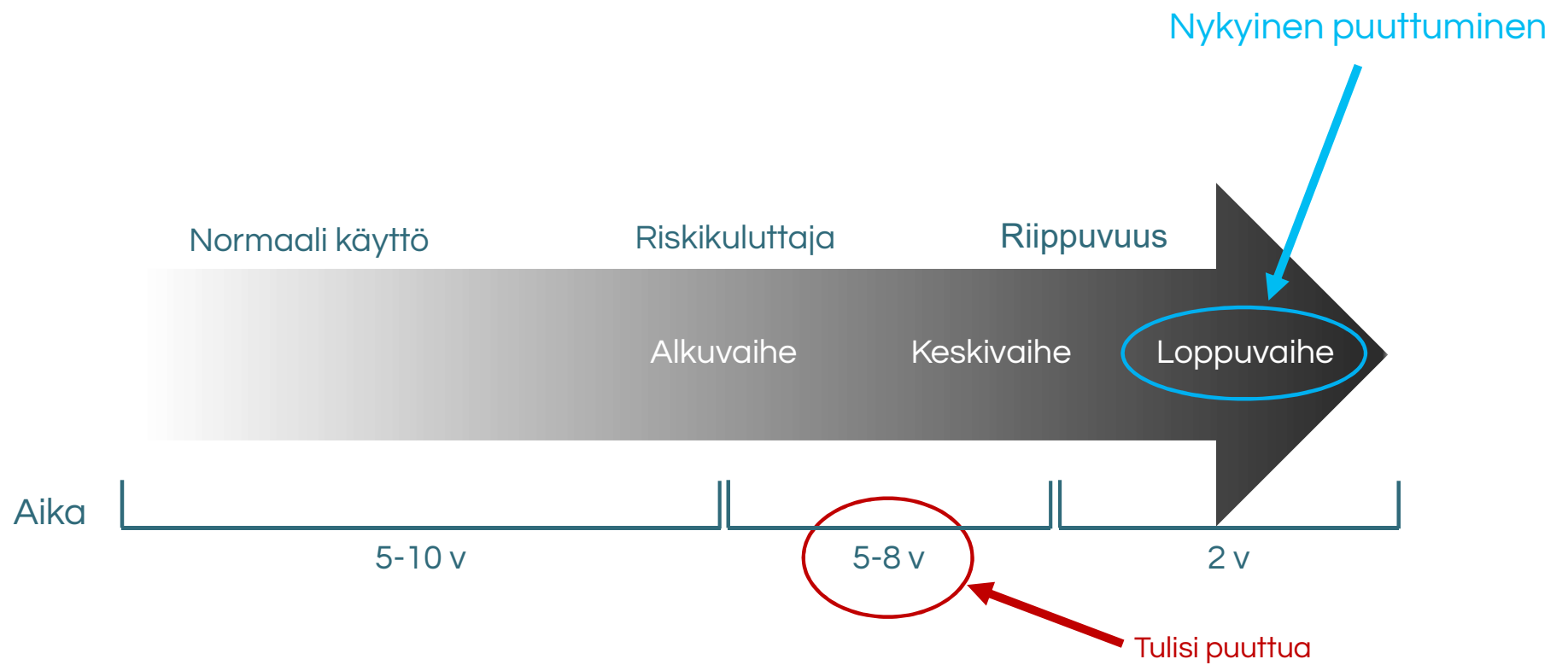
- Voimakas tarve tai pakonomainen halu ottaa päihdettä
- Kyky hallita päihteen käytön aloittamista, määrää tai lopettamista on heikentynyt
- Vieroitusoireita päihteen käytön päättyessä tai vähentyessä
- Sietokyky kasvaa
- Käyttö jatkuu huolimatta sen aiheuttamista kiistattomista haitoista, joista käyttäjän voidaan olettaa olevan tietoinen

Päihderiippuvuus

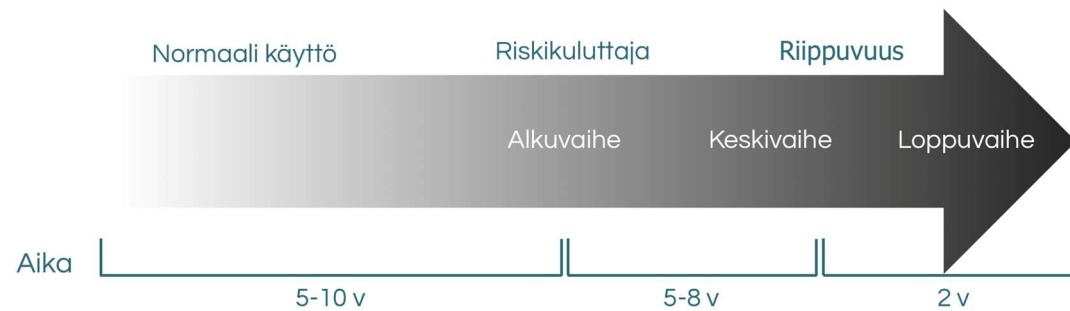
Kyky hallita päihteen käytön aloittamista, määrää tai lopettamista on heikentynyt

Käyttö jatkuu huolimatta sen aiheuttamista kiistattomista haitoista.

Yrityksen näkökulma ja haasteet

Yrityksen näkökulma ja haasteet

Kuinka tunnistaa ja määritellä ongelma?

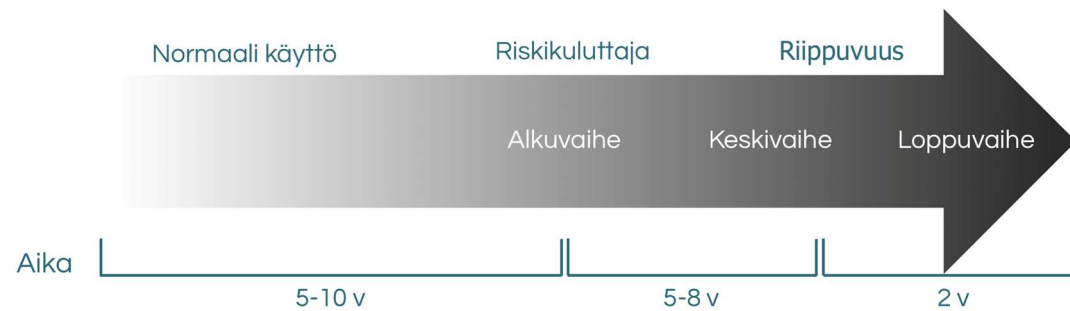
Päihderiippuvuuden ja haitallisen käytön erottaminen toisistaan

Sairauskäsitteen ymmärtäminen; stigma

Auttamishenkisyys, ylemmän johdon aito puuttuminen

Henkilökunnan kouluttaminen

Yrityksen näkökulma ja haasteet

Kuinka puuttua tilanteeseen?

Esimiesten ymmärrys

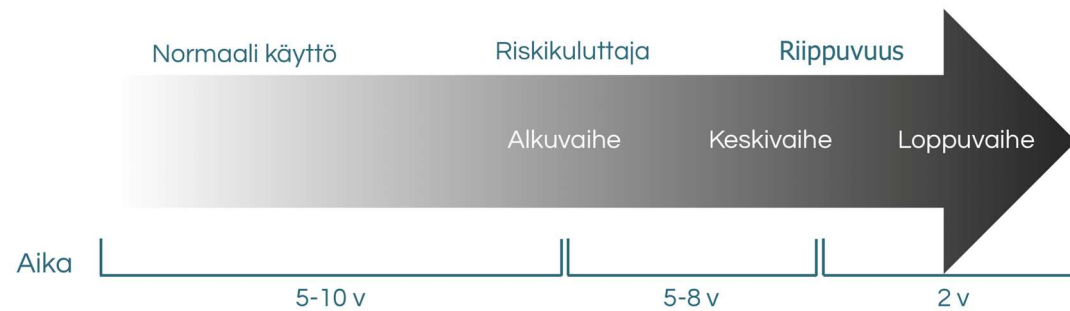
Vastuun ottaminen

Yhteistyö työterveyden kanssa

Ymmärrys siitä mitä puuttuminen aidosti tarkoittaa

Yrityksen näkökulma ja haasteet

Kuinka hoitaa?

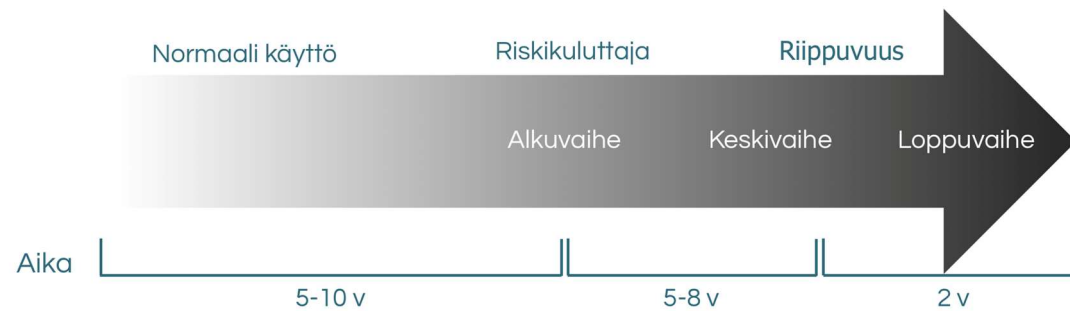
Kontrollointi / seuranta ei ole hoitamista

Tiedetään: kuka/missä hoidetaan/minkä aikaa

Oikea hoito-ohjelma oikeaan tilanteeseen

Sairausloman aikainen tuki myös työkavereille

Yrityksen näkökulma ja haasteet

Kuinka seurata ja varmistaa että toipuminen tapahtuu?

Työkavereiden ymmärrys

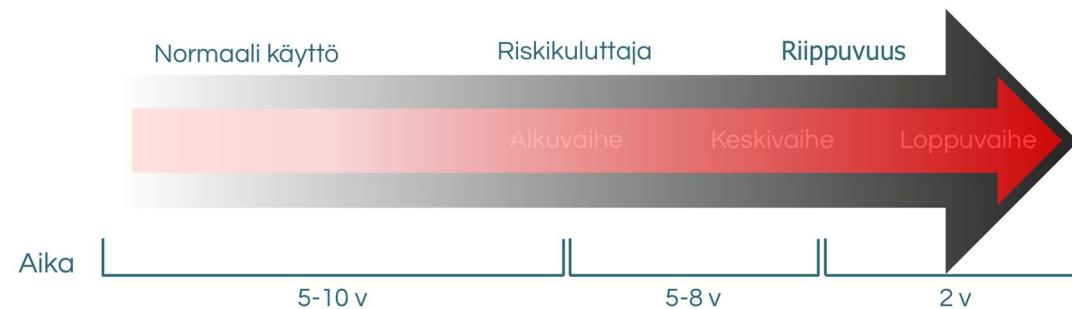
Avoin keskustelu esimiehen kanssa

Avohoidon jatkuvuus ja seurattavuus

Intervallijaksojen hyödyntäminen

Työn kuormittavuus, ylityöt jne.

Yrityksen näkökulma ja haasteet

Niin kauan, kun päihderiippuvaista hoidetaan samoilla keinoilla kuin alkoholin liikakäyttäjää tilanne ei muutu.

Ajaututaan samaan lopputulemaan, jossa
sekä työnantaja, että ihminen kärsivät

Yritys Oy: Tilannekuva (5500 työntekijää)

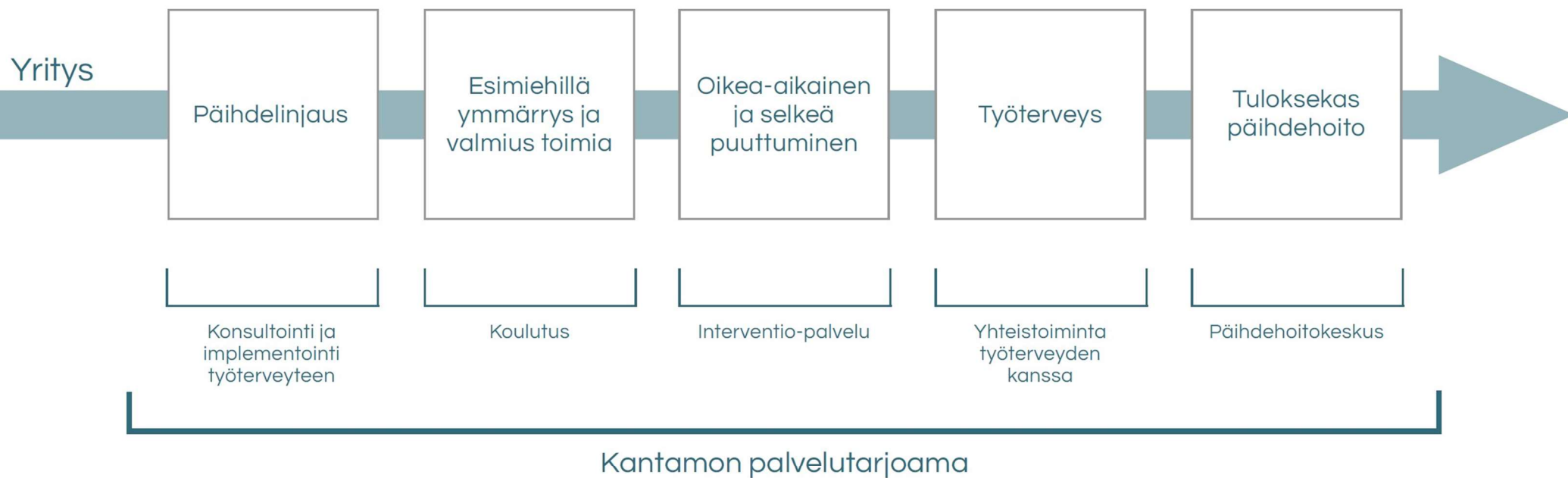
Helena

42-vuotias
Yliopisto-opettaja
Kahden lapsen äiti
Päihderiippuvainen

Helenan 4 vuoden juomaputki

	2014	2015-2017	07 / 2017	08 / 2017	08-09 / 2017
	Työterveyslääkärillä juomisen takia. Ei toimenpiteitä.	Kunnan päihdehuollossa. Rauhoittavia lääkkeitä ja keskusteluja 1-3 krt / vko.	Törkeä rattijuopumus.	Opioidien aiheuttama sekavuustila autolla ajaessa. Poliisien toimesta sairaalassa: päivystävä lääkäri, sisätautien erikoislääkäri ja psykiatri.	Lastensuojeluilmoitus, lastensuojelutapaaminen ja lasten haastattelut.
09 / 2017	10 / 2017	2017-2018	02 / 2018	03 / 2018	04 / 2018
Päihdehoidossa laitoksessa, maksusitoumuksella, 3000€. Puolet jaksosta askartelua ja siivoamista.	Kuukauden juomaton jakso.	Kunnan päihdehuollossa 1-2 kertaa viikossa.	Mies jätti avioerohakemuksen.	Ambulanssi, sairaalassa seurannassa (rytmihäiriö voimakkaan päihtymyksen yhteydessä).	Sairaalassa seurannassa (itsemurha-aiheet). Psykiatrin haastattelu. Resepti rauhoittaviin lääkkeisiin.
05 / 2018	05 / 2018	06 / 2018	Raitistuminen Minnesota-mallinen hoito 12 kk hoitokokonaisuus (1kk laitoshoido + 11kk avohoido) 5500 € Nykytila: "Olen raitis, toimintakykyinen ja tasapainoinen. Olen saanut elämäni takaisin ja äärettömän kiitollinen jokaisesta päivästä minkä saan elää läheisteni kanssa."		
Sairaslomalla töistä 1kk (keskivaikea masennus). 2vko psykiatrian osastolla (ryhmäterapia ja rentoutumisharjoitukset).	Ilmoitus lastensuojeluun, kaksi tapaamista.	Kunnan maksusitoumus Kantamoon.			

Päihdeohjelman kehittämisen osa-alueet

= Tuloksellinen päihdeohjelma

Päihdeohjelman kehittämisen hyödyt yritykselle

Dokumentoitu ja tehokas seuranta

Kustannussäästöt

Työtehokkuus

Työhyvinvointi

Positiivinen vaikutus

Sairauspoissaolot ja -lomat

Työntekijöiden vaihtuvuus

Vastuullisuus

Työkyvyttömyyseläkkeet

Turha työ ja epäselvät prosessit

Työyhteisöjen viihtyvyys

Tapaturmat

Henkilöstökriisit

Työntekijöiden sitouttaminen

Kiitos yhteistyöstä!

Yhteys:

Mika Kananen

040 252 0702

